

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЄВРОРЕГІОНІ “КАРПАТИ”

© Кулина С.Я., 2007

Обґрунтовано основні завдання у здійсненні регіональної політики інноваційного розвитку прикордонних територій, запропоновано напрями активізації інноваційної діяльності, досліджено перспективи інноваційного розвитку в Карпатському євро регіоні.

In the article grounded basic tasks in realization of regional policy of innovative development of boundary territories, the ways of activation of innovative activity are offered, explored prospects of innovative development in the Carpathians European region.

Постановка проблеми

Економічні чинники розвитку регіонів країн-членів та країн-сусідів ЄС потребують здійснення ефективної політики для ліквідації територіальних диспропорцій всередині кожної держави. Навіть тепер відмінності між регіонами, які динамічно розвиваються, та депресивними регіонами Європейського Союзу вражають [1]. Розвиток транскордонної співпраці та посилення міжрегіональних економічних зв'язків є важливою складовою сучасної регіональної політики ЄС, за допомогою яких можна посилити конкурентоспроможність регіонів та паралельно ліквідувати їхню відсталість. Провідною формою інтенсифікації транскордонної співпраці в Європі стали євро регіони. У статутних документах євро регіонів акцент зроблено на забезпечення соціально-економічного розвитку прикордонних територій за рахунок міжнародної співпраці, залучення іноземних інвестицій, створення нових робочих місць та спільної підготовки проектів міжнародної технічної допомоги, які реалізуються за кошти Європейського Союзу. Визначено, що таких цілей неможливо досягти без створення сприятливих умов для інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Велике значення вирішення проблем реалізації транскордонної співпраці між територіальними громадами з урахуванням досвіду європейських країн зумовило постійну увагу наукових кіл до різних її аспектів. Важливий внесок у вирішення низки завдань транскордонної співпраці зроблено працями М. Долішнього, Н. Микули, І. Михасюка, А. Мокія, К. Матусяка, В. Будкіна, М. Клепки та іншими.

Визнаючи їхню безперечну роль у формуванні теоретико-методологічного обґрунтування транскордонної співпраці, слід зазначити, що залишилися невисвітленими питання, зокрема, впорядкування понятійного апарату, перспективи розвитку і шляхи зміцнення інфраструктури прикордонних територій. Крім того, сучасні інтеграційні та глобалізаційні процеси приводять до появи нових питань розвитку прикордонних територій, що вимагає відповідного дослідження.

Постановка цілей

Зважаючи на актуальність та ступінь наукової розробки теми, метою статті є аналіз інноваційних процесів та дослідження перспектив інноваційного розвитку в євро регіоні “Карпати”. Для реалізації зазначеної мети в роботі вирішуються такі основні завдання:

- з'ясувати економічну природу, сутність інноваційного розвитку у сучасних глобалізаційних процесах;
- виділити головні чинники забезпечення інноваційного розвитку в Карпатському євро регіоні;
- обґрунтувати практичні рекомендації щодо розвитку інноваційних процесів в Карпатському євро регіоні в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу

Сучасний етап цивілізації характеризується особливим впливом науки на господарський розвиток, конкурентоспроможність та рівень добробуту країн. У світогосподарстві зменшується

значення традиційних чинників економічного зростання, таких, як земля, капітал, природні ресурси. Натомість капітал на прибуткові заходи є затребуваним і без обмежень доступним на міжнародних ринках. Названі вище види засобів, які в минулому були джерелом зростання добробуту суспільств, сьогодні витісняються факторами іншого – якісного – характеру: це наука, освіта, культура підприємницької діяльності, організаційні системи, мотивація.

У прикордонних територіях необхідно задіяти механізми забезпечення кращих умов для розвитку знань та пришвидшення дії механізмів перенесення наукових досягнень у господарську практику.

Розвиток впливу технологій характеризується розподіленням завдань між місцевими, регіональними та національними структурами, а останнім часом також і міжнародними структурами, які виникають у результаті інтеграції.

Найдинамічніше розвивається регіональна діяльність, відома під назвою “децентралізована економічна політика”¹. Передовсім ініціативи цього рівня концентруються на питаннях ендегенних факторів розвитку, привабливості місцезнаходження, підвищенні рівня кваліфікації робочої сили й розвитку регіональної інфраструктури підприємництва та трансферу технологій [3].

Важливість істотного пришвидшення прикордонної співпраці на західному кордоні держави продиктовано також безпосереднім наближенням кордонів ЄС до України. Прикладом може бути транскордонне об’єднання “Єврорегіон Карпати”, що засноване у 1993 році. До складу Карпатського єврорегіону входять прикордонні адміністративні одиниці п’яти держав – Польщі, Словаччини, Угорщини, України та Румунії.

Порівнюючи зміст основних завдань прикордонних територій Карпатського єврорегіону і напрямки їхньої реалізації за інноваційною моделлю транскордонної співпраці, зауважимо, що в цих документах найбільшу увагу приділено розвитку підприємницької діяльності та її інституційного забезпечення.

Новим у підході до інноваційної політики є задіяння місцевих особливостей Карпатського єврорегіону, які впливають на покращання загальної ситуації в масштабах місцевої громади, міста чи регіону. Основи підтримки інноваційності економіки генерують еластичні мережеві системи, що створюють регіональні системи інновацій. Не існує єдиної універсальної моделі такої системи. Передусім ідеться про еластичну регіональну соціально-економічну систему широких взаємозв’язків, яка спроможна використати місцеві ресурси й особливості, що визначають виробничі процеси, продукти та послуги, відповідно до потреб місцевого/регіонального ринку.

З функціонального та організаційного погляду ядром єврорегіональних систем є діяльність та автономні установи, що розвиваються в таких трьох напрямках:

Розвиток центрів інновацій та підприємництва:

- центри трансферу технологій;
- технологічні центри та парки, інкубатори підприємництва;
- інкубатори підприємництва при вищих навчальних закладах;
- технологічні агентства, дилери та брокери технологій;
- банки технологічної та патентної інформації;
- центри консультацій і порад.

Розвиток інструментів фінансування нової фірми та ризикованих інноваційних ініціатив:

- пайові фонди ризику (*товариства venture capital*);
- парабанкові позичкові фонди, гарантійні фонди та фонди кредитних доручень;
- субвенції та вирівнювальні доплати;

– гранти на впровадження у життя, суспільні замовлення, програми фінансування інноваційних заходів.

Ініціювання та підтримка технологічного підприємництва:

- організація кооперації між приватними фірмами та науковими інституціями;
- програми мобільності осіб між наукою та промисловістю (наприклад, асистенти інновацій), з особливою увагою до сектора МСП;
- академічне підприємництво та система освіти, націлена на підприємницькі вміння;
- сутнісна й фінансова допомога для інноваційних spin-off, що створюються;
- експериментальні програми, пошук творчих особистостей;
- конкурси, виставки, біржі інновацій, торгові виставки тощо [3].

¹ Див.: Huckle J., Wollmann H., *Technologiepolitik in Bundesländer und Kommunen. Reichweite und Grenzen*, [w:] Huckle J., Wollmann H. (red.) *Dezentrale Technologiepolitik? Technikförderung durch Bundesländer und Kommunen*, Birkhäuser, Basel/Boston/Berlin, с. 11–34.

Стратегічним завданням реформування прикордонних територій Карпатського єврорегіону має стати ефективне використання природно-ресурсного, демографічного, виробничого науково-технічного потенціалів для вирішення питань комплексного розвитку територій. Прикордонні території Карпатського єврорегіону перебувають під впливом таких стратегічних чинників, як наявність так званого прикордонного потенціалу, перспективність використання ефекту кооперації прикордонних економік (синергетичних ефектів). Особливо важливою є реалізація транзитного потенціалу за рахунок розбудови транспортної та логістичної інфраструктури.

До активу Карпатського єврорегіону в економічній сфері можна зарахувати розширення мережі прикордонних переходів із сусідніми державами (зокрема будівництво транспортного моста через р. Тису на україно-угорському кордоні), налагодження безпосередніх зовнішньоекономічних контактів між територіями єврорегіону (заснування Асоціації карпатських торгово-промислових палат, створення та розвиток спільних підприємств, підтримка спеціальних економічних зон), підвищення транзитної ролі прикордоння, залучення іноземних інвестицій, організація семінарів, конференцій з проблем ведення промислової, фінансової та біржової діяльності в Карпатському єврорегіоні, проведення Економічних форумів з питань транскордонної співпраці [4].

Враховуючи актуальність проблем наукового, організаційного та інформаційного забезпечення розвитку транскордонної співпраці на сучасному етапі євроінтеграції перспективним є створення у м. Львові Інституту транскордонної співпраці та європейської інтеграції. Інститут буде займатися питаннями наукового, інформаційно-консультативного та експертного супроводу цієї проблематики і тісно співпрацюватиме із органами влади та місцевого самоврядування.

Дієвим кроком щодо активізації інноваційної складової в діяльності єврорегіону може стати створення Банку розвитку транскордонної співпраці. Це дасть змогу збільшити фінансування проектів та програм розвитку транскордонної співпраці, зокрема прикордонної інфраструктури. Засновниками такого банку можуть бути: Європейський інвестиційний банк (або інша європейська фінансова установа); центральні органи або місцеві органи влади прикордонних областей, українські та зарубіжні банки, інвестиційні компанії, фінансові установи [2].

Для забезпечення інноваційної співпраці в єврорегіоні Карпати видається доцільним створення Інноваційного центру транскордонної співпраці на базі наукових установ або вищих навчальних закладів. Ця інституція могла б забезпечувати детальною інформацією інвесторів, суб'єктів інноваційного ринку про перспективи розвитку відповідної території, сприяти створенню інноваційної інфраструктури – технопарків, бізнес-інкубаторів, зон високих технологій.

В межах Карпатського єврорегіону транскордонна співпраця між прикордонними територіями вигідна для розвитку економічної кооперації, особливо перспективними є розроблення привабливих пропозицій та спільне використання промислових площ спеціальних економічних зон, зокрема на базі СЕЗ “Яворів” та “Мелець”. Цей специфічний потенціал повинен працювати в інтересах розвитку економічного потенціалу регіонів, на збереження та створення робочих місць. Інноваційні можливості є, передусім, у таких галузях, як переробна та харчова промисловість, сфера послуг, сільське господарство, банківська сфера, індустрія будівельних матеріалів, туристична сфера, комунальне господарство тощо [5].

Висновки

Прикордонні регіони відіграють специфічну роль у реалізації провідних тенденцій світового розвитку, а саме в лібералізації зовнішньої торгівлі та в різкому збільшенні транскордонного товарообігу, створення умов для активного входження регіонів до міжнародно-регіональних формувань. Активне впровадження інноваційних моделей в прикордонних територіях стане основою конкуренції регіонів, сприятиме реалізації пріоритетних напрямів державної регіональної політики в напрямі подолання депресивності територій, поглиблюватиме інтеграційні процеси, що відбуваються в сучасній Європі.

Перспективи подальших досліджень

На нашу думку, перспективи подальших розвідок у цьому питанні пов'язані з налагодженням транскордонної співпраці місцевих/державних органів влади зазначеної території з представниками інститутів, місцевого бізнесу, асоціацій, фінансових установ; співпраці суб'єктів Карпатського єврорегіону з фінансовими програмами ЄС підтримки інноваційного розвитку.

1. Балян А. Концептуальні підходи здійснення єврорегіональної політики // Економіка і держава, 2005, № 3. 2. Долішній М. Актуальні завдання інтенсифікації соціально-економічного розвитку регіонів України // Регіональна економіка, 2005, № 2. 3. Матусяк К. Регіональні

інноваційні стратегії // Інструменти підтримки інноваційності малих і середніх підприємств: досвід Польщі та Європейського Союзу, Познань-Київ, 2005. 4. Мікула Н. Євро регіони: досвід та перспективи // Інститут регіональних досліджень, Львів, 2003. 5. Михасюк І. Глобалізація і євро регіоналізація // Львів-Жешув, 2005.

УДК 338.657

Т.В. Кулініч, О.П. Просович
Національний університет “Львівська політехніка”

ІННОВАЦІЙНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТАТНЬОГО РІВНЯ ЇЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

© Кулініч Т.В., Просович О.П., 2007

Уточнено визначення інноваційності організації. Обґрунтовано вибір чинників, що її забезпечують. Розглянуто економічний зміст достатнього рівня інноваційності організації та її інвестиційної привабливості. Виділено місце і роль інноваційності організації у забезпеченні достатнього рівня її інвестиційної привабливості. З’ясовано можливості встановлення поточного і перспективного рівня оцінки інноваційності організації та їхній вплив на підвищення конкурентних якостей цієї організації в плані залучення необхідного обсягу інвестицій для її розвитку.

Determination of organization’s innovational level is specified. Choice of factors, which provided this level, is grounded. Economic maintenance of sufficient innovational level and level of investment attractiveness of organization is considered. Place and role of organization’s innovational level is shown in providing of sufficient level of its investment attractiveness. Possibilities of establishment of current and perspective level of estimation of organization’s innovational level are found out, and their influence on the increase of this organization’s competition qualities are given at the frame of bringing in the necessary volume of investments for its development.

Постановка проблеми

Організації, які постійно перебувають у розвитку, сприймають та ефективно впроваджують інновації різних видів, потребують періодичного залучення додаткових зовнішніх капіталовкладень для фінансової підтримки неперервного розвитку. З іншого боку, інвестори (зокрема стратегічні) прагнуть вкладати капітал в організації, які здатні забезпечувати стабільний розвиток через належний рівень інноваційної діяльності в них, а отже, спроможні не тільки повертати отриману суму вкладеного капіталу, але й примножувати його. Причому у організацій виникає проблема виділитись серед інших, підтвердивши свій високий рівень впровадження інновацій у діяльності і знайти інвестора, капітал якого стане підґрунтям для підтримання цього рівня. А для інвестора виникає проблема вибору такої перспективної організації серед інших, яка найбільше відповідатиме його запитам та планам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Попередні дослідження авторів статті стосувались оцінки та регулювання інвестиційної привабливості різних суб’єктів господарювання [3], [5], [6], [7]. Певна увага у цих раніше виконаних дослідженнях вже була приділена оцінюванню інноваційного рівня організацій та можливостей його підвищення в інноваційно-інвестиційних проектах, які плануються реалізувати у цих організаціях. Проте у сучасних публікаціях з оцінки інноваційних якостей організацій, наприклад, в [1], [2], [4], не запропоновано чіткого визначення рівня інноваційності організацій. Крім того, мало уваги приділяється вивченню взаємозв’язків між цим рівнем і рівнем інвестиційної привабливості організацій. Причому не дається чіткої інтерпретації того, який рівень інвестиційної привабливості можна називати достатнім для організації. Не наводиться оцінки можливостей одночасного підвищення привабливості організації та її проектів для інвестора за умови високого рівня інноваційності її розробок та їхніх ефективних впроваджень.